

Nowosielski - lalki o obliczach z ikon

Jerzy Nowosielski, zaproszony przez Alego Bunscha, kolegę z krakowskiej Kunstgewerbeschule, scenografa budującego artystyczne zręby polskiego powojennego teatru lalkowego, po przeprowadzce do Łodzi w 1950 roku został zatrudniony jako kierownik artystyczny Państwowej Dyrekcji Teatrów Lalkowych. Później współpracował z jedynym w Polsce lalkarskim pismem branżowym „Teatr Lalek”, którego redakcja znajdowała się wówczas w Łodzi. Jako scenograf teatru lalkowego zadebiutował w 1950 roku oprawą plastyczną „Misia Łazęgi” w łódzkim „Pinokiu”. Plakat do tego przedstawienia także znalazł się na wystawie w MAiE (projekty scenografii się nie zachowały). Kolejne projekty scenografii wykonał Nowosielski właśnie do „Krzysiwa” zrealizowanego w „Pinokiu” w 1958 roku na podstawie baśni Hansa Christiana Andersena (z muzyką Krzysztofa Pendereckiego). Z tej oprawy plastycznej zachowało się 39 projektów lalek i dekoracji.

Artysta zajmował się scenografią, jak wyznawał, dla przyjemności. Malowanie obrazów i tworzenie scenografii było dla Nowosielskiego jednością. Nie traktował tych obszarów jako wyłączających się. W jego świadomości teatr, podobnie jak malarstwo czy muzyka, należały do domeny sacrum. Teatr zawierał się dla niego w dwóch zakresach: po pierwsze był liturgią, a po drugie – należał do rodzaju widowiska cyrkowego, plastycznego. Ta wypadkowa w realizacji „Krzysiwa” objawiła się projektami lalek inspirowanych modą XIX wieku. Malarz sacrum dał lalkom ciemne oblicza postaci z ikon, malowane farbami w odcieniach ciemnego różu, czerwieni i brązu. Rysy twarzy modelował czarną farbą – kilkoma liniami oddawał charakter postaci. To m.in. pucołowata buzia chłopca roznoszącego gazety i dobosza, poorane życiem twarze wojskowych z długimi nosami czy bezczelnie zadarty nos brzuchatego bogacza.

Najwięcej uwagi artysta poświęcił portretom kobiet. Niektóre namalował z lekko przechylonymi głowami o subtelnych rysach twarzy, co nadaje im charakter szlacheckich dam. Ten sam rys mają kobiety z niższych warstw – różni je tylko uboższy strój. XIX-wieczne stroje charakteryzują poszczególne typy osób. Subtelne kobiety w typie „księżniczki” noszą jasne, powiewne suknie i także szale, ich włosy w formie loków przybrane są kwiatami. Kobiety z ludu dźwigają wiadra z wodą, kwaciarki okryte są chustami, a na głowach mają stylowe czepki. Mężczyźni mają mundury wojskowych, kraciaste spodnie, wysokie, czarne kapelusze, na szyi halsztuki. Z zachowanych kilku dekoracji do tej bajki, wykonanych z użyciem łagodnych różów, czerwieni i zieleni, wyróżnia się nieco większy niż pozostałe projekt kurtyny. Zabudowa miejska z charakterystycznymi dla malarstwa Jerzego Nowosielskiego geometrycznymi formami miała być wykonana z malowanej surówki ozdobionej aplikacjami. Scenę egzekucji i koronacji umieścił artysta na czerwonym podium, wśród zwartej zabudowy miejskiej z białymi domami układającymi się w prostokąty i trójkąty, z ceglanyimi kominami wystającymi ponad szare dachy.

Na podstawie materiałów prasowych